

Klagenemnda for miljøinformasjon

Klage på behandling av miljøinformasjon til behandling for Miljøinformasjonsnemnda.

Nemndsvedtak i saksnummer: 2005/12

Klager: Hanne Brostrøm
Ved Forbrukerrådet
Postboks 317
1702 Sarpsborg

Innklaget: Eurosko Storbyen
Roald Amundsensgate 28
1723 Sarpsborg

Saken gjelder

Saken gjelder klage på Eurosko Storbyens behandling av krav om miljøinformasjon. Klager har etterspurt om produktet Raingard Allover impregneringsspray fra Boston inneholder PFOS som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse.

Bakgrunn

Forbrukerrådet utførte høsten 2005 en undersøkelse av hvordan forhandlere besvarer spørsmål med hjemmel i miljøinformasjonsloven og produktkontrollloven. Ansatte i forbrukerrådet utga seg for å være forbrukere og stilte spørsmål muntlig i butikkene, og deretter skriftlig i brev. Det vises til parallell sak for Nemnda nummer 2005/13, Skoringen Storbyen

Hanne Brostrøm sendte sitt spørsmål i brev til Eurosko Storbyen den 20. oktober 2005.

Ved brev av 7. november 2005 sendte Eurosko Storbyen Brostrøm informasjon om produktet i form av et HMS-datablad.

Ved brev av 28. november 2005 klaget Forbrukerrådet bedriften inn for Nemnda og anførte at Eurosko Storbyen ikke hadde besvart henvendelsen på en tilfredsstillende måte.

Ved brev av 1. desember 2005 sendte Nemnda underretning om klagen til Eurosko Storbyen, med frist til å uttale seg om saken.

Ved brev av 5. januar 2006 etterspurte Nemnda når svar kan forventes fra virksomheten.

Ved brev av 23. januar 2006 ga Tenvig AS kommentarer på vegne av Eurosko Storbyen.

Ved brev av 3. februar ble kommentarer oversendt til klager, ved Forbrukerrådet, som ble gitt to ukers frist til uttalelse.

Ved brev av 23. februar 2006 ga klager ytterligere kommentarer.

Klagers anførsler

Klager, ved Forbrukerrådet, anfører at det ikke er gitt tilstrekkelig informasjon. Klager hevder at virksomheten ikke har svart konkret på spørsmålet ved å vise til HMS-rapporten da denne ikke er fullstendig nok. Databladet gir bare informasjon om kjemisk sammensetning av stoffer som er klassifisert og som er over visse konsentrasjonsgrenser. Stoffer som opphoper seg i miljøet, som PFOS, kan gi problemer på tross av små konsentrasjoner i hvert enkelt produkt. Klager hevder at det også burde vært besvart om produktet inneholder PFOS-relaterte forbindelser.

Innklagedes anførsler

Innklagde anfører at HMS rapporten, som er sendt kunden, inneholder opplysninger om den kjemiske sammensetningen av produktet. Ettersom stoffet PFOS ikke står nevnt, anser innklagde klagers spørsmål som besvart og dokumentert. Det opplyses samtidig i brevet at produktet ikke inneholder PFOS.

Nemndas vurdering

1 Lovanvendelse

Klagerens spørsmål gjelder innholdet av stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse i et spesifikt produkt, jf produktkontrollloven § 10 første ledd. Det er dermed produktkontrollovens regler som får anvendelse.

2 Partsforhold

Bakgrunnen for kravet om miljøinformasjon er en aksjon hvor ansatte i Forbrukerrådet som privatpersoner retter henvendelser til ulike virksomheter. Selve klagen inngis av Forbrukerrådet. I brev av 22. februar 2006 til Klagenemnda gir privatpersonene som har etterspurt informasjonen i denne aksjonen, sin fullmakt til at Forbrukerrådet forfølger saken. Forbrukerrådet opptrer dermed som fullmektig for Hanne Brostrøm, som dermed er rett klager i klagesaken.

Nemnda vil bemerke at det er Forbrukerrådet som har initiert undersøkelsen, og ikke privatpersonen. Forbrukerrådet opptrer på denne måten under ”falsk flagg”, ved å utgi seg for å være en forbruker overfor virksomheten. Utgangspunktet må være at den som etterspør opplysninger opptrer åpent. Det nærmere innhold i plikten til å gi opplysninger kan etter omstendighetene variere med hvem som etterspør opplysninger. De som har plikter etter loven har dermed et rimelig krav på å vite hvem de forholder seg til. Unntak fra dette kan tenkes, men Nemnda ser ikke grunn til å gå nærmere inn på dette i nærværende sak. Selv om Nemnda etter dette i utgangspunktet er kritisk til den fremgangsmåte som er valgt, kan den likevel ikke se at fremgangsmåten i seg selv innebærer at klagen ikke kan behandles. Avvisning på dette grunnlag er heller ikke påstått av innklagede.

3 Foreligger det en informasjonsplikt?

For å falle inn under lovens virkeområde må den etterspurte informasjonen vedrøre komponenter eller egenskaper ved produktet som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse, jf. produktkontrollloven § 10, jf. § 1.

3.1 Hva er PFOS?¹

Klager har etterspurt innholdet av PFOS i produktet. PFOS (perfluoroktanylsulfonat) tilhører en stor gruppe kjemiske stoffer som med et fellesnavn kalles perfluoralkylstoffer (PFAS). Totalt finnes det flere hundre enkeltstoffer av PFAS. For de fleste PFAS-stoffer foreligger det lite informasjon om effekter på helse og miljø. Om PFOS foreligger imidlertid en del informasjon.

PFAS stoffer er svært stabile forbindelser. Etter det SFT opplyser brytes ikke selve stoffet PFOS ned i naturen. PFOS og enkelte andre PFOS-relaterte forbindelser kan bioakkumuleres i dyr og mennesker og oppkonsentreres i næringskjeden. PFOS-relaterte forbindelser er funnet i dyr og mennesker over store deler av verden. PFOS er giftig ved gjentatt og tilstrekkelig eksponering og kan skade reproduksjonen hos pattedyr.

PFAS inkludert PFOS-relaterte forbindelser har vært brukt i industri- og forbrukerprodukter siden 1950-tallet. PFAS blir ikke produsert i Norge. Stoffene brukes hovedsakelig på grunn av sine gode overflateegenskaper. PFAS kan danne tynne hinner som hindrer spredning av brann, avdampning av flyktige forbindelser og som forbedrer produkters vann- og smussavstøtende egenskaper. PFAS brukes blant annet i brannslukningsmidler, som impregnering i tekstiler, i teflonbelegg og skismøring.

3.2 Vurdering

Utgangspunktet er at virksomheten må sannsynliggjøre at informasjonen som er etterspurt faller utenfor bedriftens informasjonsplikt etter produktkontrollloven § 10. Det er ikke gjort forsøk på dette fra bedriftens side.

Flertallets vurdering (Jan Fougner og Eli Heiberg)

Produktkontrollloven § 10 første ledd bokstav a lyder som følgende:

”Enhver har rett til å få informasjon om

a) produktet inneholder komponenter eller har egenskaper som kan medføre virkning som nevnt i § 1”

Informasjonen kan kreves fra produsent, importør, bearbeider, omsetter eller bruker av produktet, jf. annet ledd.

Produktkontrollloven § 1 lyder som følgende:

”Denne lov har til formål å:

- a) forebygge at produkter og forbrukertjenester medfører helseskade, herunder sørge for at forbrukerprodukter og forbrukertjenester er sikre,*
- b) forebygge at produkter medfører miljøforstyrrelse, bl.a. i form av forstyrrelse av økosystemer, forurensning, avfall, støy og lignende,*
- c) forebygge miljøforstyrrelse ved å fremme effektiv bruk av energi i produkter.”*

Følgelig gis en rett til informasjon dersom et produkt inneholder ”komponenter” som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Nemndas flertall legger for sin del til grunn at det fremstår som sannsynlig at PFOS er en komponent som kan medføre helseskade eller

¹ Kilde: SFT (<http://www.sft.no>) og Miljøinformasjon i Norge (<http://www.miljostatus.no>)

miljøforstyrrelse. Det foreligger derfor i utgangspunktet informasjonsplikt etter produktkontrollloven, i den grad PFOS er en del av produktet.

Mindretallets vurdering (Håvard K. Sandnes)

Nemndas mindretall er enig med flertallet i at spørsmålet må besvares av bedriften i dette tilfellet, men vil knytte noen bemerkninger til vurderingen:

Der det spørres om et produkt inneholder et konkret stoff er det ved vurderingen av om bedriften har informasjonsplikt, etter mindretallets mening ikke tilstrekkelig å konstatere at stoffet i seg selv kan gi helseskade eller miljøforstyrrelse, slik flertallet synes å legge til grunn. Det avgjørende, etter mindretallets mening, er om *produktet* kan gi slike virkninger.

Under henvisning til produktkontrollovens lovtekst som inntatt foran, er lovens overordnede formål etter mindretallets mening å forebygge at *produkter* medfører helseskade eller miljøforstyrrelse. Hva som regnes som *produkt*, er definert i lovens § 2 a første ledd.

Etter sin ordlyd gir lovens § 10 første ledd bokstav a en informasjonsplikt som omfatter langt mer enn det lovens generelle formål tilsier. Formålsbestemmelsen i § 1 innebærer som nevnt at lovens generelle formål er å forebygge at produkter medfører helseskade eller miljøforstyrrelse. Tolket etter sin ordlyd gir § 10 første ledd bokstav a en informasjonsplikt som ikke bare omfatter tilfellene der *produkter* kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse men, som flertallet legger til grunn, også tilfellene der ”produktet inneholder komponenter [...] som kan medføre virkning som nevnt i § 1”. Mindretallet deler ikke flertallets tolkning av loven, og mener at loven ikke kan tas helt på ordet her. Plikten til å informere om produktet inneholder komponenter som kan medføre virkninger som nevnt i § 1, inntre bare der produktet som sådan kan gi disse virkningene. Det vises i denne sammenheng til Ot. prp. nr. 116 (2001-2002) s. 178 første spalte, der det heter:

”En forutsetning for at produktkontrollloven kommer til anvendelse er at det gjelder produkter ”som kan forårsake helseskade eller miljøforstyrrelse”, som definert i produktkontrollloven § 1.”

Der et produkt inneholder et stoff som isolert sett kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelser, hvilket mindretallet legger til grunn at de fleste stoffer vil kunne gjøre under gitte betingelser, men der produktet som sådan ikke kan forårsake slik skade eller forstyrrelse, vil det ikke foreligge informasjonsplikt etter produktkontrollloven § 10

Etter dette vil, slik mindretallet ser det, informasjonsplikten bero på en vurdering av om produktet ”Raingard Allover” impregneringsspray fra Boston kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse.

De opplysningene som fremkommer i produktets HMS-datablad, som er tilsendt klager, viser at produktet kan gi virkninger som beskrevet i produktkontrollloven § 1. Bedriften vil således ha en plikt til å svare på spørsmålet.

4 Er informasjonsplikten oppfylt?

Produktkontrollloven § 10 sjette ledd, henviser til miljøinformasjonsloven § 18. Etter denne bestemmelsen kan informasjon utleveres på den måten som anses hensiktsmessig. Informasjon skal være dekkende og forståelig i forhold til informasjonsbehovet til den som ber om informasjon.

Gjennom HMS-skrivet er det gitt informasjon om produktets ulike komponenter. I brev fra Tenvig av 23. januar 2006 er det også presisert at produktet ikke inneholder PFOS. Dette gir, samlet sett, et klart og dokumentert svar på kundens spørsmål. Opplysningene er gitt først etter klage til Nemnda, og burde vært gitt på et tidligere stadium. Nemnda legger likevel til grunn at det ikke kan pålegges noen ytterligere informasjonsplikt utover det svaret som er avgitt.

Klager kommenterer at det også burde vært opplyst om PFOS-relaterte forbindelser. Dette er imidlertid ikke klargjort i det opprinnelige spørsmålet til innklagde. Spørsmålet er stilt i ettertid. Dette har dermed ikke innklagde noen plikt til å besvare i denne omgang

Vedtak

Med hjemmel i lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser § 19 fattes følgende vedtak:

- Klagen tas ikke til følge

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages. Vedtaket regnes som særlig tvangsgrunnlag etter lov av 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdelsesloven) kapittel 13 og kan bringes inn for domstolene.

Oslo, 25. april 2006

Jan Fougner
Leder

Håvard K. Sandnes

Eli Heiberg